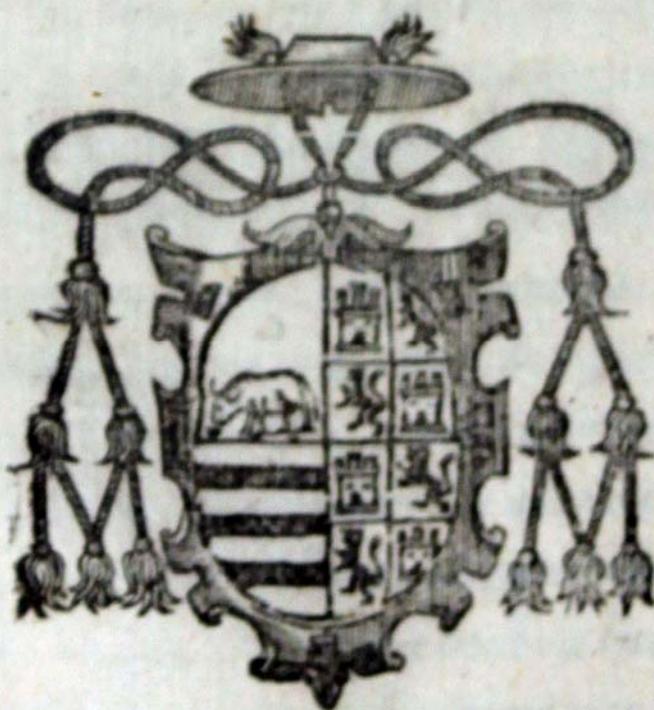

CONCIO
DE SVPER
INEFFABILI CHRISTI
DOMINI NATIVITATE.

Habita à Vincentio Bonauentura Tudela Valen-
tino Theologo in insigni admodum, & peril-
lustri Metropolitanæ Ecclesiaz Valentinaz
Capitulo. 10. Kalend. Ianua.

Ad Illusterrimum, & Reuerendissimum Principem D.D.
Gasparem a Borgia & Velasco Sanctæ Ecclesiae
Romanæ Cardinalem dignissimum.

VALENTIAE.

Apud Philippum Mey, iuxta Templum Sancti
Stephani. M. DC. XVIII.

5

ILLVSTRISSIMO, AC
REVERENDISSIMO PRINCIPI
D.D.GASPARI A BORGIA ET VELASCO,
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali
dignissimo.

Vincentius Buenauentura Tudela
S. P. D.

UANQVM secum (Illustriſime
Princeps, ac Cardinalis Reuerendissime)
non tantum uilitatis bonarum afferrent
literum studia. Quanquam eis, qui, ad
earundem intelligentiam perdiscendam,
toto ſeſe conſerunt animo, non tantum parerent honoris;
qui quidem ut & ſuſcipiendoſ minuat, ſuſceptosque p̄ra-
stat obliuiscantur labores; imo, ex eis effectum ſperare
quam ſecundiſſimum liceat. Quanquam hæc, que vehe-
menter cuiuslibet excitant animum, prorsus abſuſſent:
ſola tamen cum ad eſſet fiducia, quam mihi tua qua ſoles
benignitate conuifisti, anciptem ita antea animum, ac
imbecilleme euexit, ut diſſicillima queque ſubeunda mini-
me dubitarem. Itaque, ſi aliquid boni ex literarum pro-
gressu accepero; ſi aliquid ex iſis dignitatis, honorisque
exhaueero, te ſemper ut primum auctorem, & cui poiuſ
omnia debentur, conficiam. Sic namque ſpe de te firmiter
A 2 acceperas,

accepta, opusculum hoc (argumento solo nobile) possum dicari. Ut qui tenella in aetate, gigantem in me animum erexit, et dum quoque tueatur, & protegat. Quare ad pedes celsitudinis tantæ prouolutus, etiam, atque etiam supplex a te peto, ut Concionem hanc, primarium ingenij mei fructum, expectandorumque primicias, quæ ob imperitiæ causam, puerilisque linguae cennitatem, obliuioni potius tradita, quam in lucem prodita esse debebat; serenissimo tuo nomine, cui cum tam admiranda morum probitate, ac viriue coniuncta est sapientia, amplectaris, & ab inuidorum rabidis morsibus defendas. In hocque integritatis, ac magnanimitatis tuæ argumentum præhebis haud dubium. Ac Deum Opt. Max. qui te nobis virtutum emnium, Christianæque Religionis præclarissimum præsticit exemplar, ad eum dignitatis statum, quem tu, & maiorum tuorum clarissima soboles meretur perducat, seruerque exoro, in perpetuum. **V A L E.**

T H E.

THEMA.

Nouum creauit Dominus super terram, Fœmina circumdabit virum. Ierem. cap. 31. verl. 22.

DUENIT equidē iam dies illa , quā Psal. 117.
fecit Dominus magna, in qua tam in-
signia Prophetarum vaticinia com-
plentur: Mysteriū, a principio seculi
1. Cor. 2. reconditum quod nemo Principū
huius mundi cognouit: ingens lætitia, de qua Eu-
gelicus Propheta inexhaustos prouenturos fructus
prænuntiat. *Lætabitur deserta, & inuia, & exultabit
solitudo & florebit quasi lylum, germinās germinabit, &
exultabit lætabunda, & laudans;* 1sa. 4. 35. eo quod nouum fe-
cerit Dominus super terram, auferens bellum vñique
ad finem terræ, arcum contriuerit, & confregerit ar-
ma, & scuta combusserit igni : *iam non leuabit gens,* 1sa. 4. 2.
contragencem gladium, nec exercebuntur vñtra ad præliū, Micheas.
4.
*& non discent vñra belligerare, sed sedebit vir subiis vi-
neam suam, & subiis ficcū suum, & non erit qui terreat.* D. Hier.
super 1sa
Veteres reuoluamus historias, & inueniemus usque
ad viceimum octauum annum Cesaris Augusti,
cuius quadragessimo primo anno Christus natus
est in Iudea, in toto orbe terrarum fuisse discordia,
& singulas nationes contra vicinas gentes armisse
studio præliandi, ita ut cederent, & cederentur. Orto

Luc. 2. autem Dño Saluatorē ; quando sub Syriæ præside Syrino, prima est in orbe terrarum facta descriptio; tunc omnia bella cesserunt, & nequaquam per opida, et vicos exercebantur al prælia ; quando completus est Angelorum iste concensus : *In terra pax hominibus bonæ voluntatis*, quia enim Princeps pacis oriebatur, pacem utique fieri oportebat.

Diem istum pacis, in spiritu vidit Propheta, et gaudio perfusus, pondusque lætitiae ferre non valens, ex estuanti spiritu gratulabundus prorrumpit in exultationis præconium omnes inuitas creaturas ad laudem ; omnes inuocans ad adiutorium sibi, ut ad persoluendas tanti beneficij laudes ipsum adiu-

Psal. 95 uare conueniant : *Lætentur (inquit) Cæli, & exultet*
Psal. 23 *terra, commouetur mare & plenitudo eius, orbis terræ*
Psal. 97 *rum, & qui habitant in eo. Psallite Domino in cythara:*

Iubilate in conspectu Regis Domini. Flumina plaudant
manu, simul montes exultent a conspectu Domini: Pro-

ppter quod, o Propheta, et ad quid tam vniuersalis

Psal. 95 *omnium et incessibili lætitia? Qui a venit, (inquit)*

Psal. 97 *quoniam venit. Quoniam notum fecit Dominus salutare*
juum, viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

Recordatus est misericordiae suæ Domui Israel. Impleuit

Agg. 2. *quod promiserat Antiquis Patribus Deus mit-*

tens desideratum Gentibus Filium suum in carne,

ut Prophetæ eius fideles inueniantur. Prodigium

enim nouum mirante natura, stupescenteque Cælo

compa-

7

comparuit super terram: Deus homo, homo Deus,
Deus homine velatus, homo Deo insertus. Prodi-
gium prodigiorum maximum miraculum super om-
nia mundi miracula. (De quo enim aurifluous conte-
statur Chrysologus) paucunt Virtutes, tremunt
Angeli, Cælum non caput, Sol non videt, terra non
sustinet, natura non fert, ignorat ratio, et tota simul
non assequitur creatura; quomodo intellectus nar-
rabit humanus? Quid ad hæc verboſus Cicero, de
quibus non ſufficiunt Angeli prædicantes? Quid Auguſti.
ſer. 66.
ingeniosus Aristoteles, de quibus non ſufficiunt
Cælonarrantes? Quid ad hæc eloquia humanas de
quibus non ſufficiunt Magi adorantes? Pastores
glorificantes? Quid tandem lingua mortalis cito ta-
citura? Mibi autem cui munus impositum est my-
ſteria tam abſcondita. Et obſtruſa enarrandi, breui-
que oratione compleſtandi, tum mentem auerti, in-
tellectum perturbari, rationem obſcurari, tum vi-
res languere, verba deficere, ſpiritumque deni-
que extinguiſſere videtur. Tanta potissimum viro-
rum frequentia dignitate, Religione, doctrina, om-
niq[ue] genere virtutum insignitorum adſtante. Quid
faciat? quod iter? quam in hac oppreſſione inire
potero viam? Ad precepitum pergam, ibique a pue-
ro recente oratio auxilium exspectabo; quoniam ex
ipſo, per ipſum, et in ipſo ſunt omnia. Maria
quoque mediatrix occurret, et donec gratiam con-

D. Petr.
Chriſo-
log. plu-
ribus in
locis.

sequatur non dimittam, nec consecuturam dubito,
quæ ciuidem gratiæ auctorem hodie ex visceribus
suis protulit, portauit, & non defecit; præsertim si
illam oratione qua, se ad tantam dignitatem dignam
eligi cognouit, toto animo clamans, & toto effectu
interpellauero dicens; Aue Maria.

*Nouum creauit Dominus super terram, Fæmina circum-
dabit virum.* Ierem. loco citato.

PERMVLTA sunt, & varia, ac omnino innumerabilia (Canonici perillustres, Præpositi meritissimi, Doctores celeberrimi, ac cætera concio suis titulis condecorata) innumerabilia (inquam) sunt signa, quibus Deus scilicet Cœlum, et terram de nihilo creando; Cœlum etiam tanta Angelorū, Arcangelorum, Virtutum, reliquarumque omnium Coelestium, ac immortalium substantiarum numero ornando; terram item tanta animantium multitudine, tanta arborum fructus suos maturo tempore producentium differentia decorando. Ac desinique hominem, ut ipsis fruat̄ur de limo terra ad similitudinem sui producendo (ut Genesis i.) *Faciamus (inquit) hominem ad imaginem, & simili- tudinem*

Genes. i.

Ez. 4. 45.

in dinem nostram. Haec namque recognitans sacer Regius vates mirum in modum stupore afficitur, et admiratur, quam sublimis appareat Deus in rebus conditis, Psalmo illo, dum dicit: *Domine Dominus noster Psal. 8. quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra, quam eleuata est magnificentia tua super Coelos.* Magna ^{IosanBap.} sane sunt argumenta maiestatis tuae in terra, sed non ^{Foleng.} minora quae apparent in Coelis; quod ibi decus? Qualis ordo? Qualis concentus? quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra, quae dedit confessionem tuam super coelos.

Iam etiam populum suum Israeliticum, de milie-
ra, ac onerosa seruitute quam seruiebat, tantis mi-
serijs in Aegypto oppressum educendo ab intimis
afflictionibus, liberado, et ut manifestissima prouiden-
tiae suae signa praekeret, ad eorum famem, et si-
tim explendam; tum Manna Caelitus emittit, tum
aquarum dulcedinem e petrae duritia manare facit.
E miseria denique seruitutis erutum, postquam ho-
stes persequentes perdidit, Aegyptiorū castra deua-
ltauit; omne primogenitum percussit, et alia, qui,
bus Deus brachium potentiae, ac iustitiam suam
aduersus Aegyptios extendit; ut bonis omnibus af-
ficeret, et populum suum fidelem beatum in terra
faceret, legem eis scriptam, suo ipfius digito,
duabus tabulis comprehensam, dandam, per quam
de diuina pudentia, ac sapientia instruerentur.

A 5 decre-

Exo. 16.
Psal. 113.

Exo. 14.
Exo. 12.

Exo. 24.

decreuit. Qua quidem mirum erga genus huma-
 num amorem, propensam benevolentiam qua com-
 plectitur, aperte testatus est. Quid est, cur ho-
 mines Deum etiam, atque etiam non diligent;
 cum omnibus ad eum amandum causis adducantur
 Cuius incomprehensibilis pietas, postquam ingen-
 ti corporum necessitati opem tulit, interius quoque
 Euthym. laborantibus maximam affert lētitiam. Sufficere
 sup. P. 4. enim videbatur ad præstandā de Deo cognitionem,
 28. ipsa lex naturæ, quæ magnitudinem, pulchritudinē,
 rerumque creatarum ordinem omnes homines do-
 Exo. 31 cuit: Verum hoc Deo satis non fuit; sed scriptam
 etiam legē tradidit, dilecto suo Moysi, et ut Ipse Is-
 raelitis promulgaret, quæ cum varia cōtineat, varijs
 etiam vocibus nūcupatur a Propheta in Psalmio di-
 Psal. 12. cente: *Lex Domini immaculata conuertens animas.* Ac
 Euthy. 4- bīdem. paulo inferius modo testimonium, modo iustitiam,
 modo mandatum, modo timorem, ac denique iudi-
 tium appellat, Legem veluti quæ conuerstationem
 vitae contineat, testimonium, quod peccatores
 conteūtetur, iustitiam, quia quod iustum est do-
 ceat, mandatum, quia quae agenda sunt præcipiat,
 timorem, veluti inexorabilem, et iuditium, qua-
 si sententiam ferat, et suffragium. Late patuit pro-
 uidentia Dei in omnibus istis in terra excelluit mis-
 ricordia in nullis pietas fuit desiderata. Quisnam
 fuit qui non liberalissime fuerit tractatus? Praeclara-
 siqui-

si quidē facta, et admiratu dignissima, quæ si ratione
mēsurentur exuperant omnē sentū, trāscēdūt omnē
intellectū: ac vt immēsurabilitatē, exuperantiā, ope-
rūque Dei prāstantiā intentelligamus, vas illud ele-
ctionis D. nempe Paulum, spiriu Dei repletum lo-
quentem audiamus: *O altitudo dinitiarum scientia, & sapientia Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius: quis cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit?*

Rōm. n.

sap. 9.

P̄al. 138.

1. Cor. 1.

1fa. 40.

Quæ omnia, cum Prophetam non laterent, imo
hæc, et alia opera Dei pœnitus infinita populo s̄zpe
numero repræsentasset: tamem vt ipsum ab idolo la-
tria retraheret, et à peccatis, ac ad Deum reduceret
opus Dei prāstantissimum, omnibus istis longe su-
perans vaticinatur: *Nouum creauit Dominus super terram, fœmina circundabit virum.*

Quis igitur dubitat, omnium animos nouita-
tem tunc perturbasse? Magnitudinem ad quam ex-
tolitur à Vate, *Nousum*, quasi antea Deus poten-
tiam suam multoties in terra non demonstrasset, ad-
mirationem impulisse? Nihi enim noui secū adfer-
re conspicimus. Quid communius in natura, quam
quod fœmina masculum cōcipiet? Proprietas nam
que perspecta Hebraicæ vocis: *תְּסַוֵּכְךָ*: thesobeb,
in sacro contextu, nihil aliud significat, quam cir-
cuabit, aut circundabit, & ita neutiquam Propheti-
cis yerbis mirandum videtur. Sed tamen corticem
litteræ

litteræ solum prospicientes non est cū miremūr; at vero paulo superius animos ducentes , rationem , ac mentem ad diuina eleuantes , inueniemus vna cum verbis ore Prophetæ spiritu Dei afflāte, prolatis maxima mysteria permixta, et circunuoluta. Nouum dicit, eo quod nec simile habeat, nec habuerit, nec lōge in posterū consimile habiturum, *creauit Dominus*, ponitur præteritum pro futuro, ad insinuandā Prophe-

ps. 144. tiaz certitudinem, et quam verax sit Deus in omni-

Malac. 2. bus præmissionibus suis, quia lex veritatis est in ore

ps. 118. eius , et principium verborum suorum veritas , eo quod in veritate verba eius nitantut. Et hoc nouum super terram facturū, quod non minus est. Deserta

Isaie 1. namque erat terra , et spinis consemidata , nullius virtutis fructus producere valens ; et ecce, nouum faciet Dominus super terram , nam ex ipsa ariditate , fertilitatem, et ex siccitate ipsa uberrimos fructus exhauiet. Quod admirabiliter Euāgelicus Pro

Isaie 53. pheta, his verbis significauerat: *Et ascēdet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sumenti.* Non quod fœmina , de qua nasciturus est vir à Propheta prædictus, sit sterilis omnino , sed eo quod virili semine humectata , nequaquam fuerit , sed Spiritu sancto

Luc. 1. superueniente, virtute altissimi obumbrante, rorantibus

Isa. 45. Cœlis de super, nubibusque pluētibus iustum;

Isa. 53. fœcundata sit terra ista, et aperta lata germinas, virgultū ascendēs corā Dño, et radicē de terra sumenti.

Quan.

Quanquā priora Prophetæ verba, nimirū secum involuant admirationē, tamen quæ sequuntur, longe sese difficultiora apparent: nam addit, *Femina circundabit virum*, In Hebraico habetur, : גְּבָר : gheber, quod virum robustum significat. Et queris, quod nouum Prophetia contineat? *Femina circundabit virū*, non ab altero viro virum suscipiet; non humana lege cōcipiet hominem, sed intra viscera intacta, et integra virum claudet, ita ut intrante, et exente Domino, porta Orientalis clausa iugiter perseveret. *Eze. 44*
 Vere nouum, et omnium nouitatum supereminens *Sophron.*
ad Paulā
& Eusebium.
 nouitas virtutum, quando Deus, quem totus non
 capit orbis, neque videre quisquam potest, ut viuere
 possit; sic ingressus est hospitium ventris, ut corpo
 ris claustrū nesciret, sicque gestatus, ut totus Deus
 in eo esset, et sic exiuit inde, ut esset, sicut Ezechiel
 Propheta fatetur: porta omnino clausa. Queris *Ibidem.*
 quod nouum? Ipse, de quo dicitur; à seculo tu es, *Psal. 93*
 cōcepit esse in tempore; ipse qui ait: Cœlum et terram
 ego adimpleo, factus est infans diei unius. Quid de-*Ier. 23.*
 niique amplius noui desideras, quā quod vice versa,
 in primo homine, fecerit nos ad imaginem, et simi-*Anguilli.*
in Nati.
Domini,
scr. 21.
 litudinem suam, et ecce hic factus est Deus ad imagi-
 nem, et similitudinem nostram: in primis, de suis,
 meliora contulit; in secundis, de nostris, inferiora
 suscepit. Omnia, et inexquisita compago, o noua,
 et inaudita compunctio. Deus quiescit, et qui erat, fit
Gene. 1.
Cœra.

Creator, et Creatura; qui immensus est capitū, di-
uites constituēt, pauper efficitur, incorporeus car-
ne vestitur, sermo crascessit, videtur inuisibilis, pal-
patur impalpabilis, comprehenditur incomprehen-

Cat. triū puerorū. sibilis, quem Cœlum et terra benedixit, in præcepio
Luc. 2. angusto collocatur, occultatur in membris infantis,

potētia maiestatis, Deus pendet ad vberagenitricis,
omnipotens pannis inuoluitur. Merito hodie locuti
sunt Cœli, gratulati sunt Angeli, Pastores iucun-

Math. 2 dati, Magi inuitati, Reges turbati, Martyres co-
ronati, Dæmones effugati. O beata instantia, per-
quam nostri generis vita est reparata; o fœlices pan-
ni, per quos peccatorum fôrdes extercimus; o præ-
cepe splendidum, in quo non solum iacuit fœnum
animalium, sed cibus inuentus est Angelorum; o

Psal. 77. Puer, dierum omnium nouitas, lucrum lucis, et dis-
pendium cæcitatis. Eternus Sol, qui de summa alti-
tudine Paternæ clariratis descendens, vulnæ virginina-
lis aditum recerasti, totiusque mundi caliginem ful-
gida coruscatione repræfisti; o mirabile Sacramen-

Iod. 15. tum, terra transfertur in Cœlum, homo Deitate mu-

Math. 2 tatur; seruituis sors, dominationis iura sortitur; in
Luc. 1. ligno mortali, vitæ arbor inseritur; virtus ab infirmi-
tate portatur; de creatura sua, creator omnium pro-
creatur.

Hinc enim Psalmista lætitia plenus, eo quod ma-
ximum terræ nuntiatet gaudium, quasi digito de-
mon;

monstraret exultat dicens: *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis, donec auferatur luna.* Quasi
 vero antea copiosa non fuerit pax: hæc dicit Vates; nam Christus obrutum in peccatis mundū inuicens,
 oriensque exalto, non solum pacem, et iustitiam, verum etiam omne bonum cuius homines forent capaces, abundantissime largitus est. Florebit (inquit) quæ pene exaruerat in illius ætate iustitia, summaque usque dum luna sit in terris erit pax, quæ ab Angelis hominibus nuntiaa est hac nocte, qui tam sedulo Pastoribus apparuere, ad annuntiandam istam pacem animorum, ac qua iustificamur per fidem iustitiam, quo usque luna suum seruabit cursum fixo, alte stipite in Deo duraturam; quam obrem alteri, alteris congratulantes canora voce prorrumpunt dicentes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis.* Quæ pax in terra impleta est, in diebus Augusti Cælaris, cum Dominus de thalamo virginali processit; nā ita his diebus omnia bella quieuerunt, ut impleretur etiam, quod aliis Propheta prædixerat: *Conniverunt gladios suos in romeres, & lanceas suas infalces.* Dies autem eius sunt, cum concipitur, cum nascitur, dum nutritur; Dies eius sunt, cum opera Patris operatur, cum patitur, cum ad inferos descendit, cum resurget, cum se Discipulis præbet, cum Cœlos ascēdit; vt ibi pace noua, nouoq. gaudio illi, quibus descendit in tenebris illuminare perfruantur.

Et vnde

Psal. 71
Eloeng.
sup. huic
locum.

Cant. 24
charie.
Lxx. 1.

Ad Gal. 1

Lxx. 1.
D. Hie.
sup. Ps. 4.
71

Cant. 24
charie.

1/4. 2.

Et vnde h̄c noua gloria? nisi à nouitate quam fecit
Dominus super terram?

Hanc quidem nouitatem Propheta tam nudis,
apertis, et indubitatis sermonibus expressit, vt nullus
quamvis hebeti, et stupido ingenio, dubitare me-
rito queat; quod nam mysterium sit, quod verba
contineant posteriora: *Fæmina circundabit virum,*
cum iam antea posuisset: nouum creavit Dominus,
quod idem est, ac si dixisset: nouum fecit Dominus
rerum ordinem, nouum miraculum, nouam com-
mixtionē; mulier quæ antea viro subiecta erat, nunc
viro denominabitur, et non vt cūque viro, sed fortis,
robusto, potenti duce. In hac namque nouitate or-
dinem naturæ perturbatum circunspicimus, nam si
diligenter attendas; agnoscitur longitudo breuis,
latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas pla-
na, lux non lucens; videas si attendens potentiam
regi, sapientiam instrui, virtutem sustentari, Deum
denique lactantem, sed Angelos reficientem, va-
gientem, sed miseros consolantem; Videas si atten-
das tristari lætitiam, pauere fiduciam, salutem pati,
vitam mori, fortitudinem infirmari; sed quod non
minus est, ipsa ibi cernitur, tristitia lætificans, pa-
uer confortans, passio saluans, mors viuificans, in-
firmitas roborans. Quid in sanctissimo hoc myste-
rio, quod reconditum non sit? Aut quid in sacro-
sæcto isto partu mirabile nō fuit? Mirabilis Mater,

mira-

Gen. 3.

1. Cor.

14.

mirabilis Filius, mirabilis partus, mirabile tempus,
 mirabilis locus, mirabile obsequium. Mater virgo
 est, virgo, et Mater Dei, habens Filium, et nesciens
 virum, Filius puer tenerimus, et Deus eterminus, par-
 tus sine dolore, sine corruptione, sine anxietate, hora
 nativitatis cum esset prius atra nox, in meridiē versa
 est, sicuti prædixerat Propheta : *Et nox sicut dies illu-*
minabitur. Locus nativitatis ex stabulo, in paradisu
 versus est, ex hospitio iumentorū, factus est palatiū
 Angelorum. O locus sacerrimus, locus deuotissi-
 mus, locus à Deo ad tantum mysterium à principio
 seculi destinatus. Letare (inquit Bernardus) Beth-
 lehem, et per vicos omnes tuos festiuum hodie al-
 leluia cantetur, quę tibi ciuitas, si audiat non inui-
 deat illud stabulum, et illius præsepij gloriam, in v-
 niuersa iam siquidem terra celebre est nomen tuum,
 et beatam te dicent omnes generationes.

Tantę nimirum rei nouitate præscia sponsa, alias
 etiam virgines inuocans clamat : *Egredimini filiae Syon,* Cant. 3.
Videte Regem Salomonem, in diademate quo coronauit eū
mater sua, in die desponsationis illius, & in die leticie
cordis eius. Videte nunc in præsepio positum Salo-
 monem hunc, à Matre sua diademate laureatum, vi-
 surgę quandoquidem eundem in throno à Patre suo
 magnifice coronatum : *Egredimini videte leonem*
in agno, Gigante in paruulo, Dei maiestatem, tene-
re carnis ergastulo circumclusam : Videte cibum

esurientem, fortitudinem trepidantem, portatum
Iud. 16. manibus, qui sustinet orbem; Egredimini videte Sa-
 lomonem istum potentissimum, ligatum manibus,
 capillis cissum, in Mariae gremio quiescentem. Hoc
 est spectaculum ad quod vos hodie alma inuitat Ec-
 clesia; spectaculum magnum; spectaculum gloriosum;
 spectaculum omnium maximum, et visu dignissi-
Psal. 45 mum. Vacate, et videte opera Dei, qui posuit pro-
 digium super terram, super omnia prodigia. Hoc
 nouum est illud, quod vobis Propheta Ieremias qui
 alias erumnas populi flebili voce præcinere solebat;
Thema. laetabundus nunc exultat; *Nouum* (dicens) *creauit*
Dominus super terram, fœmina circundabit virum.

Quae est ista foemina (ait Bernardus) quis vero
Hom. sup missus est 2. vir iste, aut si vir, quomodo à foemina circundatus,
 aut si à foemina circundatus, quomodo vir? Et ut
 apertius dicam, quomodo potest, et vir esse, et in
 utero materno; sin dixisset: foemina circundabit in-
 fantem, vel parvulum, nec mirum videretur, nec no-
 rum, sed dixit nouum, eo quod nouum esset et in
 Coelo, et in terra. Nónne vir iste, de quo Zacha-
Zach. 6. rias dixit: *Ecce vir oriens uomen eius, candor est lucis*
Sap. 7. *aeternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, & ima-
 go bonitatis illius.* Nónne vir iste, de quo totus or-
 bis, omnisque creatura testimonium perhibuit? Nam
Luc. 2 3. (sicut ait Gregorius) Sol testimonium dedit, cum
 in morte eius lucem abscondit. *Austrum testimo-*
n ium

nium dedit, quod in nativitate eius insuetum appa-
ruit. Coelum dedit testimonium, quando factus de
Coelo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehe-
mentis; et Coeli destillauerunt à facie Dei Synai.
Angeli dederunt testimonium, qui in eius natiui-
tate suauiter cecinerunt, et in Resurrectione, et As-
centione Apostolis apparuerunt. Daemones, et si-
muti testificati sunt, quando clamabāt: Scio te quod
sis Sanctus Dei, et Filii Dei, ut quid venisti perdere
nos? Terra testimoniū dedit, quz ipso morienti con-
tremuit. Mare testimonium dedit, quod se sub pe-
dibus eius calcabile praebuit. Venti dederunt testi-
monium, qui ipso iubente siluerunt. Arbor dedit
testimonium, quae ipsius pracepto statim aruit. Iu-
menta dederunt testimonium, siue quando agnouit
bos possestorem suum, et asinus praecepe Domini
sui, siue quando in mari ipso permittente praeccipi-
tata sunt. Quid adhuc testimonia desideramus crea-
turarum, cum ipsius Patris Aeterni adsit testimoniū
in Iordane, Hic est Filius meus dilectus, in quo mi-
hi bene complacui.

Et hic quoque vir, tot vaticinijs nuntiatus: Mi-
cheas enim: *Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus in mil-*
libus Iuda ex te mihi egredietur, qui sit Saluator in Is-
rael, & egressus eius ab initio a diebus aeternitatis. Mich. 5.
Isaias: *Parvulus natus est nobis, & filius datus est no-*
bis, & factus est principatus super humerum eius, & vo-

cabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus fortis.

Psal. 18. Psalmista : In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tranquam sponsus procedet de thalamo suo : exultauit ut gigas ad currendam viam a summo Coelo egressio eius. Quā aperte omnia hæc vaticinia, et humanam Christi, ac diuinam natuitatem profitentur. Paruulus natus est nobis: sed vocabitur nomen eius fortis. In Bethlehem Ephrata orietur: sed egressus eius à diebus aeternitatis. Tamquā sponsus de thalamo suo : sed à summo Coelo egressio eius. Quid est à summo Coelo?

Iohann. 1. nisi quod Euangelista pertonuit : In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Inde primam sui vir iste traxit originem.

Mulierem itaque fortem, quis inueniet, quae qui-

Proph. 3¹ dem virum à cuius conspectu exultaerunt, et sicut

Psal. 113. sera montes fluxerunt, in utero concipiat. Quae eū,

Psal. 9⁶ cuius latitudo ; à mari dominatur usq; ad mare, et à

Ecccl. 1. flumine usq; ad terminos orbis terrarū, de cuius alti-

Dan. 2. tudine dicitur : unus est altissimus creator omnipo-

Psal. 2³ tēs, et rex potens, et metuēdus nimis. Cuius profun-

Psal. 146. ditas, profunda, et abscondita reuelat ; cuius fortis-

Sap. 11. tudo, domini fortis, domini potentis in praelio ; cu-

Iohann. 1. ius sapientiae non est numerus ; cuius brachij virtuti

non est resistere ; cuius splendor, lux in tenebris lu-

Ier. 3¹. cens ; cuius potentia, solem dat in lumine diei, ordi-

nē lunae, et stellarū in lumine noctis ; qui turbat ma-

re, et sonant fluctus eius : sic in utero concipiat,

et p².

et pariat, vt post partū intuolata permaneat? Quae-
 nam foemina ista? non facile interrogatio soluetur.
 O si mihi eae adessent vires, vt aliquid et si minimum
 de ea vobis recensere valerē. Sed si linguae cētum mi-
 hi, si ora centum, si ferrea vox, si cētum (inquā)
 ora darentur, dicere non sufficerem, nec minimum
 quiddam non solū nobis, sed innumerae etiam An- Cant. 4.
 gelorū multitudini percuntanti, respondere. Quae
 est ista? Hæc, vellus madidum in area sicca, cui se Iud. 6.
 placidus ē Coelo imber infudit. Haec, scala Coeli,
 per quā ascēdunt, et descendūt Angeli, in cuius me- Gen. 28.
 dio affixus est Christus. Haec, porta Orientalis, per Eze. 44.
 quam solus intrat, et egreditur princeps. Haec, virga Num. 17.
Aaron nullo humano opere florida, super cuius flo- Exo. 3.
 rem Spiritus Domini requieuit. Haec, rubus ille,
 quēm viderat Moyses in incombustum, et ardens,
 cui Dominus impressus, ibi enim cōseruatam agno-
 uimus tuam laudabilē virginitatem, Sancta Dei ge-
 nitrix, tu Virgo beata, tu es, rubus ardens, et in-
 combustus, tui typum umbra illa gerebat, tuam par-
 tu non violatā, sed sacratā virginitatem significabat,
 te demonstrabat figura illa Virgo Regia Davidicæ D. Leo.
 stirpis, quae sacro grauidar da foetu diuinam, hu- Pap. scr. de Nat.
 manamque prolem prius mente, quam corpore cō- Dñi. 1.
 cepisti: neque dignitatem istam ignorabas, quando
 praedicandam te ab omnibus præcincti. Haec est Luc. 1.
 illa una prætiosa margarita, pro qua sapiens nego-

tiator, libenter dedit omnia sua, et emit eam. Haec,
 Math. 13. thesaurus absconditus, quem qui reperit in cordis
 Math. 15. sui agro, beatus, & diues est. Hæc, nauis institoris
 Prou. 31. de longe portans panē suum. Hæc, templum Dei
 Ad Heb. 9 est, Filij Dei thalamus, purpura Regis; hæc propi-
 Exo. 28 tiatorium, verna, Archa Testamenti, Manna, hæc
 Tiara Pontificis aurea, cui sacrum Dei nomen in-
 sculptum. O Angeli, quid dicam vobis: Quæ est
 ista? Mater Dei est, sponsa Dei, filia Dei, paradi-
 sus Dei, Regina Cœli, columna mundi, ianua pa-
 radisi est, per hanc Deus ingressus est mundum, ut
 reus quondam ingrediatur Cœlum; per hanc Deus
 est humanatus, ut sic homo redemptus, Diabolus
 superatus, & infernus spoliatus; hanc Cœlum colit,
 mundus honorat, infernus pauet, Angeli venera-
 tur homines deprecātur; hanc Patriarchæ præsigna-
 uerunt, vaticinia promiserunt, Prophetæ prænun-
 tiauerunt. Hæc, tandem aquila perspicacissima, cu-
 ius visus tam viuax, & potens, ut in reuerberata a-
 cie Solem illum lucidissimū iustitiaz speculetur, ac ta-
 lis oculorum eius pulchritudo, & venustas aspectus,
 ut regem maiestatis solo intuitu vulnerarit, vnde ait:
 Cant. 4. Vulnerasti cor meum soror mea in uno oculorum tuorum,
 & in uno crine colliti: & quasi aspectum pulcherri-
 mum sustinere non potens, sic vulneratus clamat
 Auere oculos tuos a me, ipsi me auolare fecerunt. Vnde
 Cant. 6. auolare? nisi à sinu Dei Patris, in uterum ipsius. Et
 iterum:

iterum: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra
 oculi tui columbarum, usque eo quod ineris in se Lact. Cant. 1.
 Quoties oculorum repperit pulchritudinem, quoties
 visus decorem exagerat, ut se in illis maxime captum,
 et delectatum ostendit, ita ut aequaliter, et vere dicatur:
Fœmina circundabit virum.

Huius fœminæ circundantis, et circundanti viri
 dignitatem attendens, Euangelista dixit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris eius;* huius
 odoriferi fructus fragrantiam sentiebat, qui dicebat:
Ecce odor filii mihi, sicut odor agri pleni cui benedixis Dominus. De sapore huius fructus, quidam quod
 gustauerat, taliter eructabat dieens: *Gustare, & ri-*
dere quoniam suavis est Dominus: et alibi: *Quam magna psal. 33.*
multitudo dulcedinis tuae Domine, quam abscondisti us- psal. 10.
mentibus re. Si enim fructus ille mortis, non solum
 suavis fuit ad vescendum, sed etiam, teste scriptura,
 delectabilis aspectu, quanto magis vitalis huius fru-
 ctus viuificum decorem debemus inquirere, in que,
 teste alia scriptura, *Desiderat Angeli prospicere.* Cuius 1. Pet. 1.
 pulchritudinem in spiritu videbat, et in corpore
 videre cupiebat, qui talia verba nuntiabat: *Ex Syon psal. 49*
species decoris tuis, ut ne mediocrē tibi videatur com- psal. 44.
mendatio decorem, recole quod in alio Psalmo le-
gis: Speciosus forma præfatis hominum, difusa est gra- psal. 44.
tia in labiis tuis, properet te benedixit te Deus in eternū.
Benedictus ergo fructus ventris tui; O ventrem Lact. 1. 1.
sacrum.

sacrum, ò vterum purissum, Dicitatis habitaculum,
 Spiritus sacrarium, Diuini Verbi vehiculum trium-
 phalem, Regis æterni carrum, & veri Salomonis
 Cant. 1. Quadrigam, scut scriptum est : *Aequitati meo in*
curribus Pharaonis assimilauit te, amica mea : O vte-
 rum Cœlo capatiorem, Empyreo illustriorem, pa-
 radiso fragrantiorum, hic enim, prima hominis pa-
 radisus, in qua prius ab homine videri dignatus est
 Deus; Quid hoc ventre purius? quid sanctius? quid
 Cant. 7. locupletius? Vnde in canticis, *Venter tuus sicut a-*
 Ioan. 6. *ceruus tritici*, quo Angeli reficiuntur, illius panis qui
 de Cœlo descendit; si quis esurit accedat, & come-
 Ioan. 7. dat de ipso pane vitæ; & si quis sitit, festinet ut ha-
 beat vitam, & bibat, quia de ventre eius flumina
 fluent aquæ viuæ.

D.B. Tb.
 a Vill. ser
 g. de Nat.
 in psal. 84 Factū est præterea (vt ait Bernardus) illud Psal-
 mi in ea: *Iustitia & pax osculata sunt, in nobis iusti-*
tia, non est sine bello; in ipsa fuit cum summa pace.
 Vnde caro eius sic imaginanda est quasi esset argen-
 tea, vel vitrea, vel crystallina, sine carnis vitijs, sed
 tota Angelica in carne. Nam antequam anima illa
 sanctissima infunderetur, plene fuit caro illa mun-
 data ab omni labore peccati, et anima cum infusa est,
 nullam habuit, neque contraxit labem peccati,
 psal. 75 sicut scriptum est: *Factus est in pace locus eius. Sed quid*
moror? dies non sufficerent, nec anni, nec secula,
si quod in ea minimum est explanare vellem. Sunt
autem

autem & alia multa, quæ si scribantur (ut ait Ioan.)
 nec ipsum arbitror mandū capere posse, eos qui scri-
 bendi sunt libros. Sufficit ut de ea concludamus cū
 Euangelista, qui complexus est omnia excellentia ar-
 gumenta, dum de Virgine loquitur, dicens: *De qua
 natus est Iesus qui vocatur Christus.*

Hoc siquidem est Sacramentum, quod hodiernæ
 festiuitatis celebritas continet: O fœlicem, o sacrū
 diem, in quo natus est Iesus, qui ex utero virginali,
 veluti nouus sol oriens illuxit mundo. Ingens hodie
 debet esse latitia, quando concipit virgo, patit vir-
 go, manet virgo; nam non iste partus, sicut ille pri-
 mæ matris, illa namque propter peccatum damnata
 est; te autem, beatam dicent omnes generationes:
 in illa molestiæ partum præcesserunt, tibi partum la-
 titia prænūtiat: omnibus mulieribus timorem affert
 partus expectatio, dulcis partus promissione timor
 eximitur. Appropinquabat iam hora illa sacra, ho-
 ra aurea, hora rutilans, hora mundi solatio à prin-
 cípio destinata, & nox in suo cursu medium iter a-
 gebat, sicque dum medium silentium tenerent om-
 nia, Virginis vndique vultus immutatur, candidaq.
 alioquin facies, tota purpuratur. Prænouit alma
 puerpera sui partus inditia, et spiritu Dei plena deuo-
 tione feruida, manibus et oculis in Cœlum leuatis,
 flexisque genibus, totam se Deo deuouens, ipsius
 beneplacitum expectabat, sicut alibi dixerat: *Eccœ an-*
cilla

Ioan. 2.1

Math. 1.

Eal. 1.6

D. Petr.

Chrysost.

Ier. 1. de

incar.

Gene. 3.

Lac. 1.2

sap. 1.32

3.4.3.3

4.5.3.3

5.6.3.3

6.7.3.3

7.8.3.3

8.9.3.3

9.10.3.3

10.11.3.3

cilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Aderat et S. Ioseph orans, et ipse silentio, rei exitum atten debat; cum ecce virgineo elapsus vtero, decorus Infans nudaterra coram eis tremebat, Infans miradus.

Rom. ii. in quo sunt omnes thesauri scientiarum, et sapientiarum Dei;
Isa. 17. Infans sciens reprobare malum, et eligere bonum.

Inuoluit pannis, et adorat mater quem peperit filium;

Luc. 2. O partum mirandum, o partum stupendum; hoc partu prauito, et attonito Propheta cōtremis- cit, et gaudet, turbatur, et exultat, nec vocem suam cessat attollere:

Isa. 66. *Quis audiuist unquam tale? quis vidit huic simile; antequam parturiret peperit, & antequam veniret partus eius peperit masculum.* Inuolutum ergo

Infantem mater in præcepio locat, quia non erat ei locus in diuersorio, non erat, inquit, in alieno hospitio locus, ei qui condidit locum. Hæc sunt, bone Ielu, partus solatia que matritus puerperæ præparas? hæc opes? hæc delitiae? hæc ampla palatia? hic ministrantium apparatus? Quis iam de aduersa fortuna conqueratur, si mater Dei hæc sustinet? Reginam mudi, Anglorum Domina, tali hospitatut hospitio.

Quo me vertam? quid prius dicam? extra me, me possum inter tanta miracula cerno; Deus nascitur, vir-

Math. 1. go parit, partus dolorem nō affert, virgo lacte cibat

Isaie 7. alitur omnipotens, lætitia plorat, numeratur in tæ-

Ecccl. 24. culo, qui est ante sarcula: qui in altis habitat, propter

Ps. 112. nos homines, et propter nostram salutem descendit

Sym. Nisi de Coe-

Ioan. 1.

de Cœlis, et habitauit in nobis. Exultet igitur sanctus quia appropinquat ad palmam; gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam; animetur Gentilis, quia vocatur ad gratiam; lattentur denique omnes Gentes, et cessent clamores, desideria, lachrymæ, pœtiones assidue clamatum: *Emitte Agnum Domine dominatorem terræ; utinam dirumperes Cœlos, & venires; rorare Cœli desuper, & nubes pluiani iustum; aperiatur terra; & germinet Saluatorem:* quia annuntio vobis gaudium maximum, quod erit omni populo, *Iesus Christus Filius Dei in Bethlehem Iudeæ nascitur.*

Hæc sunt mysteria quæ ardenti desiderio cupit enarrare Isaias, non antiqua illa portenta, quæ ad hæc parata minima sunt: *Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini* (ait Dominus) *ecce ego faciam noua, nunc orientur viisque scietis ea.* Id est, faciam ego alia noua opera multo illustriora, et clariora quorū magnitudine, et excellentia antiqua illa obscurētur. Hæc etiā mysteria miranda quae ingenti gaudio hodie nobis proponit Ieremias, nam portentalia Aegypti; incombusum rubum; verbas in sanguinem aquas; serpentem deuorantē columbros; primogenitosque mactatos; diuīlum virga mare; sumertos fluctibus equos; Cœlo cibatum populum; coturni-cibus compluta castra; siccatum flumen; ruentesque tibicine muros. Omnia ista miraris? parum est, mirare amplius, *Quia creauit Dominus nouum super terram,*

*Leo P. 4.
P. 4 de Na
tinit. Dñi
Jer. 1.*

*1 P. 16.
1 P. 64.
1 P. 45.*

*1 P. 45.
2 Cor. 5.
Apoc. 21.*

*Exo. 3.
Exo. 7.*

Exo. 11.

*Exo. 14.
Deut. 8.*

Ios. 3.

Ios. 6.

Psal. 70.

- ram, Fæmina circundabit virum.* Miraris exiguum Prophetam Moysem positum in canistro? Parum est, mirare amplius, Regem Caelorum positum in præcepio. Miraris columnam ignis, et nubem, populum per deserta ducentem? Parum est, mirare amplius, ignem Deitatis fragrantissimum, tenui nubecula clausum, ducem, & magistrū orbis exortū. Miraris Heliam Prophetam magnum paruo puero cōmensuratum? Parum est, mirare potius, quod qui erat Deus noster, fiat frater noster, os de ossibus nostris, et caro de carne nostra. Ecce tibi genus, o homo, de quo merito glorieris, non utique in carne, et sanguine, nam caro, et sanguis, et qui in eis gloriantur, regnum Dei non possidebunt; sed gloriare, qui potestatem dedit tibi Deus filium Dei fieri si crederitis in nomine eius; ipsius enim genus sumus, ut ait Apostolus. Attendite Ioannem de hoc in epistola gloriantem: *Videte quale charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur, & simus; hæc gloria vero, quæ secundum spiritum est, nam omnis caro foenum, et omnis gloria eius, sicut flos agri.*

De his ergo quæ secundum spiritum sunt curandum, de his solum gaudendum, de hoc tantæ gratiaz exitu, quam hodiernæ festiuitatis mysterium largiter profluit, copiositerque manauit, latitudinem vnditatem, que extensam, habere debemus. Vna enim omnibus laetitiae communis est ratio, quia natus est hodie

*Leo P^a-
pa de Na-
tū. Do-*

mini. I.

die Saluator mundi : hodie stillarunt montes dulcedinem, colles fluxerunt mel, & lac : hodie benedictio Abrahæ facta, adimpleta est : *In semine tuo benedicentur omnes gentes* : Hodie fructus Dauid, sedem accepit, sicut scriptum est : *Iurauit Dominus Dauid, & non frustrabitur ei, de fructu ventris cui ponam super sedet tuam*. Hodie nos, qui euntes iuimus flētes, cum primo Adam de terra terreno, mittentes semi-na nostra ; venientes venimus exultantes, cum secundo Adam de Cœlo Cœlesti, portantes manipulos nostros : hodie *Veritas de terra orta est, iustitia de Cœlo prospexit* : hodie *Dominus dedit benignitatem, terra nostra dedit fructum suum* : Hodie, non Angelis, *Sed nobis datus, nobis natus ex intacta Virgine.* Gaudeamus igitur omnes, & cum omni gaudio, & alacritate Agnum istum sequamur quocunque ierit, festinemus in montana, concēdamus quoque post Mariam, sicut scriptum : *Adducentur Regi virginis post eam.* Agnum istum denique Dominatorem veneremur, hunc emulemur, hoc enim Duce, hoc Magistro celeriter properabimus, & fœliciter perueniemus quo tendimus; ad illam videlicet Cœlestem Hierusalem ubi est dies æternus, & unus omnium Spiritus, ubi est certa securitas, & secura æternitas, æterna tranquilitas, tranquilla fœlicitas, fœlix suauitas, suavis incunditas, iucunda, & immarcessibilis corona, quam nobis præstare

*Isa. 64.
Amos 9.
Gene. 22.
Ioh. 13
Psal. 115
1. Cor. 15
Psal. 130*

*Apoē. 4.
Psal. 44*

D. Greg.

*1. Pet. 15
Psal. 23*

Stare dignetur Dominus virtutum, & ipse Rex gloriæ, cui cum Patre, & Spiritu sancto est honor et gloria, in sæculorum saecula. Amen.

D I X I.

Doctor Serra Vic. generalis.

Errata nonnulla quæ irrepserunt sic corrige.

Pag. 3. lin. 4. literum, literarum. p. 6. l. 4. al, ad. l. 20. in-
cessabili, incessabilis. p. 14. l. 11. instantia, infantia. l. 22 ser-
uitus, servitutis. p. 15. l. 10. nuntias. nuntiata. p. 16. l. 12.
~~denominabitur~~, ~~dominabitur~~. p. 21. l. 16. in incombustum,
dele in. p. 27. l. 14. parata, comparata. l. 22. columbos, co-
lubros. p. 28. l. 15. qui, quia.